

Aan de hand van het beschikbare bronnenmateriaal (behalve de genoemde pamfletten vooral kerkeraadsnotulen) is de onderhavige sekte op verschillende aspecten onderzocht: de personen die voor haar ontstaan en verspreiding verantwoordelijk waren, de inhoud en herkomst van de haar toegeschreven denkbeelden en praktijken, en de eerst van kerkelijke zijde en tenslotte uit de pen van een geprikkeld gemeentelid uitgelokte reacties.

PIETER KNABBENHOUWER

De naam van de sekte duidt er reeds op dat haar geschiedenis nauw verbonden is met de levensloop van de al genoemde Rotterdammer Pieter Knabbenhouwer. Genealogisch onderzoek leert dat hij stamde uit een Maastrichtse familie waarvan echter de vroeg-17de eeuwse generaties Knabbenheuer(s) in Duitsland te vinden waren. Pieter zelf werd op 25 maart 1691 in de gereformeerde gemeente van Maastricht gedoopt als eerste zoon uit het huwelijk van Wolter Knabbenhouwer en Wilhelmina Hester van Koten⁶). Kort daarna verhuisde het gezin naar Den Briel, waar vader Wolter nog in 1715 als schoenmaker wordt vermeld⁷). Naast dit beroep deed hij als voorlezer elf jaar lang dienst in de Waalse kerk en vanaf 1708 in de Grote Kerk, waar zijn zoon Hendrik hem zou opvolgen⁸). Intussen had Pieter zich gevestigd in Rotterdam, waar hij op 22 november 1718 trouwde met Geertruy van der Stolk, die toen evenals hij in de Trouwsteeg woonde⁹). Tussen 1719 en 1735 werden uit dit huwelijk negen kinderen geboren¹⁰). Bij hun doopregistraties worden verschillende woonadressen van de ouders opgegeven: in 1719 de Raamstraat, in 1722 de Vierwindenstraat en vanaf 1723 de Korte Wagenstraat. Kort voor het overlijden van zijn jongste zoontje in 1736 heeft Pieter een woning in de Heerestraat 'boven de vlijshouwer' betrokken¹¹). Uit een nog te noemen notariële akte blijkt dat het gaat om 'meester beenhakker' Philippus Hodenpijl, in wiens pand ten minste drie andere gezinnen en een of meer knechten gehuisvest waren. Misschien was Pieter Knabbenhouwer in loondienst bij genoemde vleeshouwer; een opgave van zijn beroep vonden we helaas niet. In elk geval was zijn sociale positie overeenkomstig zijn opleidingsniveau niet hoog. Wijzen de (beverige) handtekeningen onder notariële akten weliswaar op de nodige basisvorming¹²), voor tijdgenoten vertoonde zijn intellectuele bagage duidelijk zichtbare lacunes, zoals blijkt uit mededelingen die in verband staan met de wijze waarop hij intussen als gereformeerd lidmaat van zich liet spreken.